

En aktiv politikk for kompetanse, forskning, innovasjon og livslang læring

Å sikre arbeid til alle har alltid vært en av de viktigste oppgavene for Arbeiderpartiet. Vi har lav ledighet, høy sysselsetting, og et næringsliv i vekst. Norsk arbeids- og samfunnsliv forandres raskt, og de fleste av oss vil endre både jobb og yrker oftere enn tidligere. Grunnlaget for velferden og velstanden i Norge er en høyt kompetent arbeidsstyrke. Teknologiske og demografiske endringer setter arbeidsmarkedet og vår felles velferd på prøve, og kravene til kunnskap og formell kompetanse blir større i årene som kommer. Norge må samtidig styrke sin innovasjon og konkurransekraft.

For at ikke dette skal føre til større ulikhet, må vi greie å sikre høy sysselsetting og gi den enkelte arbeidstaker påfyll av kunnskap og kompetanse gjennom arbeidslivet; såkalt livslang læring. Det krever tettere kontakt mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet. Oslo Arbeiderparti vil sikre trygghet og forutsigbarhet i et arbeidsmarked i endring: Vi vil satse mer på etter- og videreutdanning for mennesker som vil komme i jobb, kan miste jobben eller har behov for å omskolere seg for nye arbeidsoppgaver. Å skape trygghet for den enkelte arbeidstaker gjennom et kompetanseløft og livslang læring, og samtidig sikre riktig kompetanse som vil støtte opp under vår felles framtidige velferd, er derfor et av de viktigste prosjektene til Arbeiderpartiet.

For å sikre mer kompetansepåfyll i arbeidslivet, må finansieringsmodellen endres slik at også deltidsstudier, modulbaserte kurs og små emner lønner seg for utdanningsinstitusjonene. Oslo Arbeiderparti mener det er viktig å stimulere utdanningsinstitusjonene til å tilby etter- og videreutdanning: Vi vil innføre insentiver for utdanningsinstitusjonene på alle nivå, bygge ut systemet og fjerne barrierer.

Kompetanse opparbeides både gjennom utdanning, arbeidsliv og deltakelse i organisasjons- og samfunnsliv forøvrig. Vi vil styrke studieforbundene og ikke-formelle opplæringsarenaene som bidrar til inkludering og demokratisk deltakelse.

For at forskning og innovasjon skal bidra til en opplyst samfunnsdebatt, løse samfunnsutfordringer og fremme bærekraftig samfunnsutvikling, er det helt avgjørende at forskningen er fri og uavhengig. Akademisk frihet kan ikke tas for gitt, og vi er spesielt bekymret for angrepene på akademisk frihet og akademisk og studenters ytringsfrihet i USA, et land hvor disse verdiene tradisjonelt har stått sterkt. Oslo Arbeiderparti mener at Norge må verne om og styrke den akademiske friheten, både i Norge og internasjonalt.

Oslo Arbeiderparti vil

- styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet, for å sikre relevans og kvalitet i utdanningene

- ivareta bredden av fag i forsknings- og utdanningssystemet fordi den er viktig for fremtidens kunnskapsbehov og kunnskapsberedskap
- invitere partene i arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene til en kompetansedugnad for å få mobilisert større deler av arbeidskraftreserven
- gjennomføre tiltak for å gi akademisk frihet et særskilt vern i Norge og vurdere å grunnlovsfeste akademisk frihet
- snakke opp betydningen av forskning, akademisk frihet, forskningsintegritet og forskningsetikk i den politiske debatten og bidra til å øke tilliten til forskning, forskere og høyere utdanningsinstitusjoner
- tilby støtte og tilflukt for forfulgte studenter og forskere, styrke «Students at Risk» og «Scholars at risk», og utvide ordningen slik at den også kan inkludere forskere som ikke lenger fritt kan produsere ny kunnskap på grunn av politiske forhold i hjemlandet
- fremme akademisk frihet i internasjonalt forskningssamarbeid gjennom organisasjoner som UNESCO, Europakommisjonen, EUs forskningssamarbeid og Bologna-nettverket

Oslo som student- og kunnskapshovedstaden

Utdanning og forskning er grunnlaget for videreutvikling av demokrati og velferd. Lik rett til utdanning er derfor et grunnleggende demokratisk prinsipp. Oslo er landets største student- og kunnskapsby, og har et mangfold av utdannings- og forskningsinstitusjoner, innovative miljøer, klynger og kunnskapsintensive virksomheter. Med rundt 90 000 studenter er god studentpolitikk ikke bare viktig for studentene, men for hele byen. Oslo Arbeiderparti mener at dette forplikter, og vil gjøre Oslo til student- og kunnskapshovedstaden ved å legge til rette med gode rammevilkår for gode og inkluderende studiemiljøer og innovative fagmiljøer.

Det vil være god steds- og næringsutvikling å opprette flere desentraliserte campuser og studentbyer i Oslo etter modell av OsloMet på Holmlia, særlig i Groruddalen og ytre by. Høyere utdanning skal også spille en nøkkelrolle for sosial mobilitet og inkludering. Tilknytning mellom studier og arbeidsliv bør styrkes slik at alle studenter opplever arbeidslivsrelevans, og at overgangen mellom studier og arbeidsliv blir smidigere for ferdigutdannede studenter.

Dagens studenter er en variert og mangfoldig gruppe, fra fagskoler til universiteter og høyskoler, i alle aldre, livssituasjoner og bakgrunner. En fellesnevner er likevel at dette er en periode i livet hvor mange har dårlig råd, hvor sosiale strukturer er i endring og der mange førstegangsstudenter flytter hjemmefra – kanskje for første gang. Arbeiderparti-regjeringen har sagt at studiestøtten skal knyttes til grunnbeløpet i folketrygden (G) i løpet av stortingsperioden, og Oslo Arbeiderparti ønsker å knytte studiestøtten til 1,5 G. Husleie er studentenes største utgiftspost, og Oslo Arbeiderparti vil at flere skal ha mulighet til å bo i trygge og rimelige studentboliger.

Studentene er en viktig ressurs for Oslo, og Oslo Arbeiderparti vil legge bedre til rette for at studenter skal kunne ta del i Oslos kultur- og samfunnsliv og sosiale arenaer. Oslo er en internasjonal studentby. Vi ønsker internasjonale studenter fra alle bakgrunner både i akademisk og i bybildet. Det gjør også kvaliteten på studiene bedre. Derfor ønsker Oslo Arbeiderparti å fjerne skolepenger for ikke-europeiske studenter.

Oslo Arbeiderparti vil

- øke studiestøtten, og gjøre forsøk med nye modeller som belønner heltidsstudenter mer og gjør det mulig å ta utdanning på deltid
- sikre godt samarbeid mellom tillitsvalgte for studentene og Oslo kommune
- innføre et «Oslo-kort» som samler studentrabatter på idretts- og kulturtilbud og offentlige tjenester, som private og offentlige aktører kan melde seg på
- legge bedre til rette for mulighetene til arbeidslivspraksis og tettere kobling til arbeidslivet underveis i flere studieløp, og utforme insentiver i samarbeid med partene i arbeidslivet for at bedrifter og arbeidsliv skal ta imot studenter
- tenke nytt om hvordan vi involverer nærings- og arbeidslivet i studieløpene.
- fortsette satsingen på fagskolene med flere studieplasser og kapasitet, og gi fagskolestudentene rettigheter og fordeler på linje med andre studenter
- sikre at alle studenter har tilgang på gode karrieretjenester og veiledning i hvordan man kan forberede seg til arbeidslivet
- fjerne aldersgrensen på 30 år for rabatt på kollektivtrafikken i Oslo for heltidsstudenter
- åpne for større muligheter for å gjenoppta og forbedre karakterer der det er nødvendig for å ta videre utdanning eller yrke innenfor samme fagfelt
- bygge flere desentraliserte campuser og studentbyer i ytre by og særlig i Groruddalen etter modell fra OsloMet på Holmlia
- det må gis en forutsigbar støtte til arbeidet med studenters psykiske helse gjennom studentsamskipnaden, og sikre flere lavterskeltilbud
- det sosiale sikkerhetsnettet for studenter må utredes med sikte på å fange opp studenter som under ekstraordinære omstendigheter (f.eks. under pandemien) mister arbeidsinntekten
- gi alle nye studenter tilbud om innføringskurs, for eksempel i emner som studieteknikk, akademisk skriving, kildebruk og kildekritikk
- legge til rette for å bygge flere studentboliger med nærhet til campus, sentrum og kollektivknutepunkter
- fortsette å ha fritak for eiendomsskatt for studentsamskipnaden
- tilstrebe raskere saksbehandling av byggesøknader om nye studentboliger
- styrke støtteordningene gjennom Lånekassen for studenter med barn
- fjerne skolepenger for utenlandske studenter som kommer utenfra EU/EØS og Sveits
- etablere og styrke ordninger som fremmer studententreprenørskap

Utdanningslinja – livslang læring for alle

Arbeidslivet endres i et stadig raskere tempo og er i kontinuerlig omstilling. Tilgang på arbeidskraft med riktig kompetanse er en av de største utfordringene for økt produktivitet, et konkurransedyktig næringsliv og gode effektive offentlige tjenester. Å legge til rette for livslang læring og rask og treffsikker kompetanseutvikling som spiller på lag med arbeidslivet og samfunnslivet er en samfunnsøkonomisk lønnsom investering. Kompetanseutvikling rettet mot personer i arbeid må være fleksibelt og treffsikker. Trepertssamarbeidet må spille en nøkkelrolle i utviklingen av kompetansehevede tiltak og tilrettelegging til arbeidssituasjonen.

Rundt 700.000 personer mellom 20 og 60 år er utenfor arbeid og utdanning i Norge i dag. Disse utgjør en stor kompetanse- og arbeidskraftreserve som vi må klare å inkludere bedre i fremtidens arbeidsliv. Samtidig som grunnskolen og den videregående skolen må innrettes slik at flest mulig opplever mestring og fullfører opplæringen, er det behov for å se på fleksible løsninger hvor voksne uten formell kompetanse kan få etter- og videreutdanning som vil øke sannsynligheten for denne gruppen å komme seg i varig jobb.

Fagskolene spiller en viktig rolle i å bidra til å fylle kompetansebehovene. Fagskoletilbudene skal være tilgjengelige, relevante og ha høy kvalitet. Arbeiderpartiregjeringen vil styrke fagskolene ved å gi fagskolene mulighet til å tilby kurs opp til nivå 6 og 7 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR). Fagskolene vil raskt kunne svare på endrede behov i arbeidsmarkedet gjennom praksisnære og fleksible utdanninger. Derfor vil Oslo Arbeiderparti gi fagskolene en større rolle i den livslange læringen i flere bransjer og yrker.

Tilgang til kompetanseutvikling skal ikke være avhengig av økonomi eller arbeidsgivers praksis. I dag er tilgangen på kompetansepåfyll, etter- og videreutdanning i for stor grad avhengig av god privatøkonomi eller arbeidsgivers vilje til å legge til rette og dekke kostnader. Lesekompetanse er en forutsetning for fullverdig deltagelse i både samfunnsliv og arbeidsliv. Å styrke lesekompetansen blant voksne er grunnlaget for å kunne utvikle kompetanse videre gjennom høyere utdanning.

Oslo Arbeiderparti vil sikre trygghet og forutsigbarhet for mennesker i et arbeidsmarked i endring. I utdanningssystemet er det kjente standarder (som studiepoeng og grader) som i utstrakt grad benyttes av både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden og kan telle med ved ansettelser, lønnsinnplassering og i tariffavtalesystemet. Kompetansen som opparbeides arbeidslivet er vanskeligere å beskrive og anerkjenne. For å styrke arbeidsplassen som læringarena, fremme mobilitet i arbeidslivet og synliggjøre karriereveier, må det utvikles et helhetlig system for realkompetanse som viser kompetansen arbeidstakere opparbeider på arbeidsplassen i tillegg til formell utdanning.

Oslo Arbeiderparti vil

- styrke samarbeidet mellom utdanningsinstitusjonene, NAV og arbeidslivet.
- innføre økonomiske insentiver for bedrifter som investerer i videreutdanning og kompetanseutvikling
- jobbe for en treparts etter- og videreutdanningsreform hvor arbeidstakere opparbeider rett til kompetanseheving og utdanningspermisjon.
- gjennomføre en satsing på lesekompetanse hos voksne tilsvarende regjeringens leseløft for barn og unge
- legge bedre til rette for at studenter med sykdom kan fullføre studier.
- forbedre systemet for at innvandrere og flyktninger med høyere utdanning skal kunne nyttiggjøre seg sin utdannelse fra hjemlandet, særlig i helse og omsorgssektoren
- styrke voksenopplæring i fag som kreves for å studere på høgskole og universitet og utvikle andre løsninger for å få studiekompetanse enn å gå ordinært videregående løp
- sørge for at flere utdanningsløp i videregående skole skal kunne lede til relevant høyere utdanning eller fagskoleutdanning, som for eksempel yrkesfaglig vei (Y-veien)
- utvikle tilpasset løp for de som har falt utenfor og vil komme seg tilbake inn i studieløp og fullføre studiekompetansen
- gi alle nye studenter tilbud om kurs i studieteknikk, akademisk skriving, kildebruk og kildekritikk
- styrke fagskolene som viktig opplæringssted for de som er i arbeid
- styrke finansieringen av NOKUT for å fjerne "flaskehalsene" i opprettelsen av nye fagskoleutdanninger
- opprettholde satsingen på sykepleieutdanninga i Oslo, da det vil øke antall ferdig utdannende sykepleiere
- etablere flere korte, modulbaserte og fleksible utdanningsløp som gir konkret fagkompetanse raskt og kan bygges på mot en grad (f.eks. bachelor eller master). Tilbudene må gjøre det lettere å kombinere jobb, familie og studier
- invitere partene i arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene til en kompetanse-dugnad for å få mobilisert større deler av arbeidskraftreserven
- satse på omskolering og etter- og videreutdanning for mennesker som mister jobben eller har behov for å kvalifisere seg
- utrede hvordan finansieringssystemet for universiteter og høgskoler og Lånekassens tilbud i større grad kan gi insentiv til etter- og videreutdanning
- videreutvikle og styrke treparts-bransjeprogrammene for kompetanseutvikling
- gå tilbake til ordningen med 60 % lån og 40 % stipend for å stimulere mer til livslang læring og at flere kan ta kortere kurs og studietilbud
- videreutvikle Utdanning.no som kompetanseportal med oversikt over relevante etter- og videreutdanningstilbud samt finansieringsmuligheter

- utvikle og iverksett bruk av et helhetlig system for realkompetanse opparbeidet på arbeidsplassen i tillegg til formell utdanning, en ordning som må utvikles innenfor rammen av trepartssamarbeidet
- gi bedre økonomisk støtte eller stipendordninger for voksne som ønsker å omskolere seg, særlig i sektorer med mangel på kvalifisert arbeidskraft

Satsing på forskning og innovasjon i samspill

Oslo Arbeiderparti vil styrke Oslo som en motor for innovasjon og innovasjonsdrevet næringsutvikling i Norge, og styrke innovasjonssamarbeidet med Norden og Europa. Innovasjon og utvikling foregår mange steder, både i etablerte virksomheter, i oppstartsbedrifter og innen forskning. Draghi-rapporten (2024) understreker at Europa må satse mer på forskning og innovasjon for å henge med i den globale konkurransen med USA og Kina. Mange av rapportens funn er direkte relevante for Norge. Vi må derfor styrke samarbeidet med EU og delta aktivt i de nye Horisont-programmene. Arbeiderpartiet i regjering satser på toppforskning og rekruttering av verdensledende talenter, og har satt av totalt 300 mill. kroner fram mot 2029, det vil styrke Oslos kunnskaps- og innovasjonssystem.

Offentlig finansierte forskningsinstitusjoner må være de største bidragsytere til forskning på vesentlige samfunnsoppgaver. Der forskningen er offentlig finansiert bør resultatene i størst mulig grad publiseres åpent tilgjengelig for alle. Samtidig er det avgjørende å vektlegge den langsiktige finansieringen av grunnforskning i universitets- og høyskolesektoren.

Oslo Arbeiderparti mener at virkemiddelapparatet og skatteinsentivene må brukes mer målrettet for å stimulere til økte private investeringer i forskning og utvikling, og styrke samarbeid mellom forskningsorganisasjoner og næringslivet for å fremme forskningsdrevet innovasjon. Virkemidler som SkatteFUNN må brukes der forskningen er åpen og kunnskapen deles gjennom publisering og formidling. Det er bred politisk enighet i Norge om å bruke 3 % av Brutto nasjonalprodukt (BNP) til forskning og utvikling (FoU). For 2026 er de offentlige FoU-bevilgningene i statsbudsjettet anslått til 1,02 % for 2026. Norge ligger generelt høyt i offentlig finansiering av forskning sammenlignet med andre OECD-land, men det er et stort behov for at næringslivet øker sin FoU-satsing for å nå det nasjonale 3 %-målet.

Oslo Arbeiderparti ønsker flere insentiver for forskning i næringslivet ved å vektlegge forskningssamarbeid gjennom offentlige støtteordninger som f.eks. SkatteFUNN. For å hevde oss internasjonalt må kompetanse og kunnskap innen nye områder samles, koordineres og brukes strategisk, som innen kunstig intelligens. De store samfunnsutfordringene krever forskningsinnsats på tvers av tradisjonelle faggrenser. Sentralt står etableringen av innovasjonsdistrikter – områder der det i særlig grad legges til rette for innovasjon og næringsutvikling tett på kunnskapsmiljøene. I tillegg til de etablerte miljøene, som Oslo Science City og Construction City, ønsker Oslo

Arbeiderparti at det etableres en nasjonal helsekatapult med fasiliteter og kompetanse innenfor legemiddelproduksjon, medisinsk utstyr og digital helse. Helsekatapulten bør etableres i tilknytning til Oslo Cancer Cluster og det internasjonalt ledende Medtek-miljøet i Gaustadbekkdalen.

Oslo Arbeiderparti vil videreutvikle Oslo som en internasjonalt attraktiv by for utdanning, forskning og innovasjon. Det krever forutsigbare rammevilkår, langsiktig finansiering og aktiv byutvikling som fremmer samspill mellom næringsliv, utdanningsinstitusjoner og lokalsamfunn.

Oslo Arbeiderparti vil

- utrede insentiver for opprettelser av private forskningsfond og styrke virkemidler som kobler banebrytende forskning med innovasjon i næringslivet.
- stimulere til forskning og innovasjon som løser konkrete storbyutfordringer: bolig, transport, klima, helse og sosial inkludering
- styrke Innovasjon Norges virkemiddelapparat for Oslo-regionen
- styrke satsingen på innovasjonsdistrikt innenfor flere fagområdet, som f.eks. kunstig intelligens
- sørge for at utviklingen og anvendelsen av kunnskap, innovasjon og kunstig intelligens også vurderes i lys av sikkerhetspolitiske hensyn.
- fremme flere hele og faste stillinger for vitenskapelige ansatte i universitets- og høyskolesektoren.
- forbedre veiledningstjenester for næringslivet slik at det er enklere å sette i gang FoU-prosjektet og ta i bruk virkemiddelapparatet
- sikre at Oslos andel av statlige FoU-midler fordelt av Næringsdepartementet økes
- ha tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og lokale næringsaktører for å sikre at kompetanseprofilene møter byens behov innen helse, teknologi, grønn omstilling og offentlig sektor
- styrke satsingen på næringslivs-doktorgrader og offentlig sektor-doktorgrader
- sette mål om å opprette flere SFI-er (Senter for forskningsdrevet innovasjon) med samarbeid mellom institusjoner, forskningsoppdrag, næringsparker og næringslivet generelt
- styrke virkemidler som kobler banebrytende forskning med innovasjon i næringslivet
- fremme samarbeid mellom fagskoler, universitet og høyskole på tvers av sektorer
- stille krav til næringslivet om samarbeid med forskningsorganisasjoner for å få offentlig støtte til FoU-prosjekter, som f.eks. i SkatteFUNN-ordningen gjennom Norges Forskningsråd
- at det etableres en nasjonal Helsekatapult i Oslo